

Люліч В. А. Дослідження І. Малиновським проблем права через призму літератури, їх значення на даний час / В. А. Люліч // Матеріали І-го Міжнародного науково-практичного семінару [«Наукова, просвітницька, громадська та політична спадщина академіка І. Малиновського і сьогодення»], (Острог, 16 березня 2012 р.). – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. – С. 75-77.

В. А. ЛЮЛІЧ

здобувач кафедри правосуддя та кримінально-правових дисциплін

Національний університет «Острозька академія»

ДОСЛІДЖЕННЯ І. МАЛИНОВСЬКИМ ПРОБЛЕМ ПРАВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЛІТЕРАТУРИ, ЇХ ЗНАЧЕННЯ НА ДАНИЙ ЧАС

Однією із проблем суспільства та факторів, що впливають на стан законності, І. Малиновський вважав проблему правового виховання людини. Таке виховання повинно бути соціальним, базуватись на принципах моральності, звичаях і традиціях.

І. Малиновський пропонував спосіб боротьби зі злочинністю шляхом прищеплення суспільству життєвих норм, що у подальшому повинно відобразитись на державному устрої та суспільстві (Малиновский И.А. Кровавая месть и смертные казни. Томск, 1909).

Одним із способів такого соціального виховання є література та інформація про державний та соціальний устрої, яка в ній міститься. Цей зв'язок науковець досліджує у праці «Вопросы права в сочинениях А.П. Чехова» (1905 рік), у якій наголошує: «Научная литература доступна не многим, художественная литература, и вообще, искусство, действует на массы... Решение вопросов права в произведениях художественной литературы представляет интерес для юридической науки и что между художественной литературой и юридической наукой, правоведением, существует тесная связь. Но это мнение отнюдь не считается общепризнанным».

За міркуваннями І. Малиновського вищезазначений взаємозв'язок діє двосторонньо: з однієї сторони, художня література - пам'ятник позитивному

праву, а з іншої, вона дає оцінку позитивному праву і сприяє його прогресивному розвитку. Письменник повинен говорити про права людини (оповідання А.Чехова «Чайка»).

Висловлена вище І. Малиновським наукова позиція має актуальне соціальне та наукове значення і для сучасності, оскільки правове виховання суспільства залишається важливим та необхідним аспектом розвитку правової держави, набуття людиною статусу повноправного члена такого суспільства.

І. Малиновський через призму літературних образів А.П. Чехова вивчає суспільний лад і правовий режим Російської імперії, виокремлює недоліки при застосуванні права та основні принципи, на яких воно повинно базуватись.

Науковець зазначає: «Предписания права должны быть исполняемы. Законность – один из основных принципов общественной жизни».

Аналізуючи оповідання «Неприятность», І. Малиновський через правову поведінку лікаря, який вдарив фельдшера і, замучений совістю, просить, щоб останній звернувся в суд, аналізує їх правове виховання. За вказівкою голови земської управи, фельдшер сам попросить вибачення у лікаря. І суд, закриваючи очі на законність, покладає певні зобов'язання на фельдшера.

У оповіданні «Хамелеон», де автор висвітлює практичну сторону принципу рівності сторін, науковець знаходить тлумачення останнього: мировий суддя судить за принципом рівності сторін, «у него в законе сказано: Нынче все равны».

Вказаний принцип і на сьогодні залишається предметом багатьох наукових досліджень та потребує вдосконалення з практичної точки зору.

І. Малиновський звертає увагу на хабарництво, як один із факторів нехтування законністю, порушення принципу рівності судочинства та свідчення низької моралі.

Аналіз оповідання А. Чехова «Из огня да в полымя», у якому автор наголошує, що чиновники суддівського відомства не можуть брати хабарів, дає підстави розуміти, що судові реформи покликані виховати чиновників правого, милостивого і рівного суду. «Нет уважения к закону у представителей государственной власти. Место законности тут заступает взяточничество».

Вказаний негативний фактом суспільства, особливо при здійсненні судочинства, І. Малиновський аналізує як проблему через дослідження оповідань А. Чехова «Моя жизнь», «Холодная кровь», «Хороший конец», «Справки», «В сарае».

У ХХІ столітті, окрім хабарництва, продовжують мати місце такі негативні соціальні явища, як насилля, обман, самоправство, свавілля, зокрема, вищого керівного класу суспільства.

Досліджуючи через оповідання А. Чехова («Три сестры», «Переполюх» та інші) вищезазначені негативні явища суспільства ХІХ століття, виокремлюючи кожне з них, І. Малиновський наголошує на факторі нехтування законом представниками вищого керівництва держави. А якщо немає поваги до законів зверху, то яка повага до законів може бути серед нижчих прошарків населення? «Отсутствие чувства законности – характерная черта всех классов русского общества».

Науковець знаходить в літературній творчості А. Чехова образне роз'яснення такого поняття, як правовий нігілізм, називаючи його «темнота», тобто, відсутність у простого народу («мужиків») почуття законності. Для них закон – це те, що скаже «барин», а «темнота – естественное следствие рабства».

Дана проблема є актуальною та важливою і на даний час, оскільки верхівкам держави таким народом керувати легше та вигідно.

Хочеться від цього провести паралель з інститутом правового захисту людини, оскільки останній є необхідним елементом, особливо, при здійсненні судочинства, коли більше всього обмежуються особисті права людини, а «насилие и обман составляют обычное явление».

Аналіз творчості А. Чехова з позиції І. Малиновського щодо правового виховання суспільства закликає поважати закон. Науковець виводить поняття «явление нравственности». Проте, таке явище моральності та юридичний закон не завжди співпадають.

Науковець через юридичний аналіз оповідання «Бабье царство», «Жена» наголошує, що звернутись до суду за захистом прав – значить показати повагу до юридичного закону та проявити почуття законності.

Однак, не завжди рішення, винесене на підставі закону, відповідає моральним нормам та навпаки. В цьому, І. Малиновський також вбачає одну із проблем права, що не втратило своєї актуальності в ХХІ столітті.

УДК 34

Люліч В. А. Дослідження І. Малиновським проблем права через призму літератури, їх значення на даний час

У даній статті досліджено особливості поглядів І. Малиновського на проблеми права крізь призму літератури та їх значення на даний час.

Ключові слова: право, правове виховання, соціальне виховання, соціальний устрій, правовий режим, правова держава.

Lyulich V. A. The Research of rights issues through the lens of literature, their importance for now by I. Malynovskiy

This article explores features views of I. Malynovskiy on issues of law through the lens of literature and their significance for now.

Keywords: law, legal education, social education, social order, legal regime, legal state.